

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

9 (II3)

1996. gada 6. maijs

P. ERIŅŠ, U. CĀBULIS

KOKSNES KĪMIJAS INSTITŪTA 50 GADI

Kopā ar virkni citu Akadēmijas institūtu 50 gadu jubileju atzīmē arī Koksnes kīmijas institūts.

LV Koksnes kīmijas institūta pirmsākums ir 1946. gadā, kad darbu uzsāka Mežsaimniecības problēmu institūts ar akadēmīki, profesoru Arvīdu Kalniņu priekšgalā. Ar laiku izveidojās Bioloģijas sektors un Furfurola sektors. 1951. gadā, pirmajam apvienojoties ar biologu grupām no citām organizācijām, nodibināja ZA Bioloģijas institūtu. 1957. gadā uz Furfurola sektora bāzes akad. S. Hillera vadībā izveidojās ZA Organiskās sintēzes institūts.

1958. gada 1. janvāri institūts mainīja nosaukumu, bet 1963. g. LPSR ZA Prezidijs pieņēma lēmumu, ka sadaļot MPKK dibina ZA Koksnes kīmijas institūtu, kura vadību uzņem A. Kalniņš. 1964. gadā KKI pārcēlās uz jaunuzcelto institūta ēku Rīgā, Dzērbenes ielā 27.

KKI sekਮgi attīstījās 1946. gadā sākot pētniecības virzieni, par ko liecina 1969. gadā piešķirtais PSRS valdības apbalvojums — Darba Sarkanā Karoga ordenis. 1966. gadā KKI tika uzcīņēta PSRS valsts pētniecības komisijas vadība un koordinācija par problēmu «Koksnes un tās pamatkomponentu kīmija». Šo komisiju 1970. gadā pārveidoja par tāda paša nosaukuma PSRS ZA zinātnisko padomi. Kopš 1974. gada oktobra institūts izdeva žurnālu «Koksnes kīmija» [Himija Drevesini].

Pētniecības darbu ievirzi lielā mērā noteica prof. A. Kalniņa 20.—30. gadu iestrādes un zinātniskās interešes, kā arī no PSRS uzaicināto P. Odincova un V. Sergejevas zinātnisko darbu virzieni. Izveidojās pamatī trīs skolas, kas ir attīstījušas šajos 50 gados. Visos šajos virzienos iegūti gan tās zinātniskie rezultāti, tā arī izstrādātas tehnoloģijas, kas guvušas atzinību visā pasaule.

A. Kalniņa vadībā un ar viņa ierosmi veikti pētījumi par atsvēkošanu un sveku pārstrādi, koksnes aizsardzību un modifikāciju, jaunu ārstniecisko līdzekļu izstrādi.

P. Odincova skolas virzieni bija koksnes hidrolīze, tās izstādāta t. s. «Rīgas hidrolīzes metode». Tālākā skolas pārstrāvju pētījumi izvērtās jaunas furfurola iegūšanas tehnoloģijas izstrādē. Tā tika ieviesta rindā Krievijas rūpniecības kontrakti pārdoti vairākām āzemju firmām. Veiksmīgi attīstījās koksnes ultrastruktūras pētījumi, kuri novēra pie jauna koksnes vielas uzbūves modeļa izstrādāšanas un oriģinālu aspektu izvirzīšanas.

V. Sergejevas vadībā izvērtās pētījumi par koksnes un tās komponentu termolīzes procesu, izstrādājot pamatus vairākām tehnoloģijām. Galvenie pētījumi tika veikti lignīna kīmijā, lignīna modifikācijā un pārstrādes tehnoloģijās, lai veicinātu šī koksnes komponēntu pilnvērtīgu izmantošanu.

Attīstījās arī citi oriģināli pētījumi jauno līdzstrādnieku vadībā. To vidū var minēt darbus koksnes sausā pārstrādē, celulozes struktūras un ieguves tehnoloģijas jomā. Tās sākti pētījumi koksnes un tās komponentu fizikālajā kīmijā.

Sevišķi jāaizmē pētījumu attīstība polimēru kīmijā, kas sākās 1959. gadā, legūtie rezultāti kļuva par pamatu kosmiskā kompleksa «Enerģija-Burāns» siltumizolācijas materiālu izveidošanā. 1980. gadā pirmo reizi kosmiskās tehnoloģijas vēsturē tika veikts kīmiskās tehnoloģijas process bezvara [mikrogravitācijas] apstākjos pilotējamā orbitālajā stacijā «Salūts-7».

Pēdējos gados starp jauniem pētījumiem virzieniem jāmin koksnes tvaika krekings, koksnes materiālu sertifikācija, celulozes atvasinājumu iegūšana, iekaitot biologiski aktīvus savienojumus, biodestruktīvo polimēru sinfize. Izstrādāta rinda jaunu ārstniecisko līdzekļu uz dabas polimēru bāzes. Tieki pētījumi antropogēnā ietekme uz koksnes veidošanos, iekaitot Černobīļas avārijai. Pēdējos gados tiek veikti pētījumi biotehnoloģijā un bioinženierijā. Turpinās pētījumi koksnes modifikācijā, izstādājot jaunus koksnes kompozītus.

Šajos 50 gados institūts ir dzīvojis pilnvērtīgu, zinātniskas rosmes un iniciatīvas piesātinātu dzīvi. Izaujusi jauna spēcīgu zinātnieku paaudze, kurai pašlaik ir problēmas ar tālāko stāfetes nodošanu. Šī problēma radās jau 70. gadu vidū, kad subjektīvu vai objektīvu iemeslu dēļ institūtā neafradās jauns līderis. Direktorū A. Kalniņu 1976. gadā nomaînīja V. Karlivāns; no 1984. līdz 1986. gadam institūtu vadīja V. Gromovs. Kopš 1986. gada KKI direktors un vēlāk Zinātniskās Padomes priekšsēdētājs ir akad. U. Viesturs.

1979. gadā institūtā strādāja 429 darbinieku; 1991. gadā — 344, pašlaik — 110, iekaitot ēkas tehnisko apkalpi.

Līdz ar PSRS sabrukumu būtiski izmaiņas institūta stāvoklis. 1990.—91. g. izbeidzās Krievzemes pasūtījumi. Sākās krass zinātnes finansējuma apjoma samazinājums. Papildus smags frieciens institūtam, tāpat kā visiem Latvijas institūtiem, bija Latvijas apstākļiem nepārdomātā un nepamatotā pāreja uz grantu sistēmu. Institūta administrācija tika pārvērtīta par kaut ko līdzīgu namu pārvaldei, kura nodarbojas ar telpu apsaimniekošanu, izrējot tās grantu vadītājiem — galvenajiem finansu turētājiem un biznesa struktūram, parasti nesaistītām ar zinātni. Institūtu zinātniskās padomes, viskompetentākās savā zinātnes nozarē, tika nolīdzinātas ar zemi.

Latvija nav bagāta ar dabas resursiem. Starp tiem vienu no nozīmīgākām vietām ienem meži. Tie aizņem vairāk nekā 40% no Latvijas teritorijas. Atkarībā no tā, kāda būs līdz šim nezināmā lauksaimniecības attīstības koncepcija, šī platība var pārsniegt 55—60% [kā tas ir Somijā un Zviedrijā], ja Latvijas zemniecībai jāpabarot tākai valsts iedzīvotāji. Ir skaidrs, ka meži ienems vienu no vadošām lomām Latvijas ekonomikā arī uz priekšu, kaut gan mūsu galvenā eksporta prece ir apakškoki un papīrmalka, kuru mēs pārdomām par dempinga cenām. Sasnidzot tādu koksnes izmantošanas un pārstrādes līmeni, kāds tas ir Somijā, ienākumi no mežu izmantošana var vairāk kā 10 reizes pārsniegt pašreizējos. Šāda līmeņa sasniegšana ir gadu desmitu jaujums. Jāsaprot, ka neviena rūpniecības nozare nevar normāli funkcionēt bez zinātniskā nodrošinājuma, un attiecībā uz koksnes kīmisko pārstrādi, kas varētu doi vislielāko ekonomisko efektu, tādu var nodrošināt Koknes kīmijas institūta zinātniskais potenciāls.

Izvērtējot dabas resursu izmantošanas tendences pāsaulē un Latvijas resursus, perspektīvākie mežu produkcijas kīmiskās pārstrādes virzieni ir:

1) celulozes un papīra ražošana, kas ienem galveno vietu Somijas un Zviedrijas koksnes pārstrādē. Latvijas pārreizējie meža resursi — pieaugums 12—16 milj. m³ gadā — dod iespēju ražot līdz 2 milj. t celulozes un papīra gadā, iegūstot 3—5 reizes lielākus ienākumus nekā pārdomodot izejvielas — apakškokus un papīrmalku.

2) mežķimija. Skuju un lapu pārstrāde, ogļu dedzīšana u. c.

3) izejvielu iegūšana organiskai sintēzei — koksnes komponentu kīmiskā pārstrāde, iegūstot lignīnu, furfurolu, celulozi kīmiskai pārstrādei, cukurus un citus produktus. Šo vielu nozīme, pieaugot naftas produktu cenai, gūst arīvien lielāku uzmanību visā pasaule. No šiem produktiem iespējams ražot plašu izstrādājumu klāstu — polimērus [sevišķi tādus, kas noārda apkārtējā videi], lakas, ārstnieciskas vietas u. c.

4) koksnes kā enerģijas avots — gan cietā, gan gažificētā veidā, gan kā šķidrā degviela — naftas izcelsmes degvielu alternaīvu. Perspektīva šajā ziņā ir etilspīra ražošana.

Visos šajos gadījumos institūta zinātniekiem ir iestrādes, kuru dzīvotspēja galvenokārt ir atkarīga no zinātnes finansējuma Latvijā. Koksnes kīmijas nozares bojājas sekas Latvijas attīstībā būtu visai negatīvas.

TRĪS ZVAIGŽNU ORDENI ZINĀTNIEKIEM

Ar III šķiras Trīs Zvaigžnu ordeni apbalvots grāmatniecības vēsfurnieks, literatūrvēsfurnieks, LZA goda doktors Aleksejs Apīns.

Ar IV šķiras Triju Zvaigžnu ordeni apbalvoti valodniece Rasma Grīsle, valodnieks un publicists, LZA goda loceklis Konstantīns Karulis, teologs, LZA korespondētāloceklis Visvaldis Varnesis Klīve, dramaturgs, režisors un sabiedriskais darbinieks, LZA goda loceklis Pēteris Pētersons.

LR MINISTRU KABINETĀ

1996. gada 24. aprīlī

Rīkojums nr. 131
Rīgā [prot. nr. 23 1.5]

PAR VALSTS ZINĀTNISO BEZPEĻNAS ORGANIZĀCIJU SABIEDRĪBU AR IEROBEŽOTU ATBILDĪBU «VENTSPILS STARPTAUTISKĀS RADIOASTRONOMIJAS CENTRS»

1. Saskaņā ar likuma «Par valsts un pašvaldību manas atsavināšanas kārtību [Latvijas Vēstnesis, 1995, 66. nr.] 34. pantu Latvijas Zinātņu akadēmijai nodot Ventspils rajona Ances pagasta pašvaldības īpašumā no bijušās PSRS karaspēka daļas nr. 51429 pārņemtos valsts īpašuma objektus [1. pielikums].

2. Nodibināt valsts zinātniso bezpeļnas organizāciju sabiedrību ar ierobežotu atbildību «Ventspils starptautiskais radioastronomijas centrs» [turpmāk teiktā — «Centrs»] ar statūtu fondu 796229 lati [valsts ieguldījums — šo noteikumu 2.pielikumā minētās ēkas un būves].

3. Centra ēkas un būves noteiktā kārtībā reģistrēt zemesgrāmatā uz valsts zinātniskās bezpeļnas organizācijas sabiedrības ar ierobežotu atbildību «Ventspils starptautiskais radioastronomijas centrs» vārda.

4. Noteikt, ka valsts kapitāla daļas turētās Centrā ir izglītības un zinātnes ministrija.

5. Noteikt, ka Centra galvenais darbības virzieni ir veikt kosmiskā radioastronomija avotu novērojumus centīmu viļņu diapazonā, izmantojot šīm nolūkam paraboliskos radioteleskopus RT-32 un RT-16, kā arī veikt attiecīgos teorētiskos pētījumus un iekļauties Baltijas jūras un Eiropas globālajos interferometros.

6. Izglītības un zinātnes ministram pēc saskanošanas ar Latvijas Zinātņu akadēmiju:

1. apstiprināt Centra statūtus;
2. iecelt Centra direktori;
3. iecelt pilnvarnieku Centrā.

7. Pašvaldību liefu pārvaldei sasaņavot un iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā attiecīgu tiesību akta projektu par Ances pagasta un Tārgales pagasta administratīvo robežu grozīšanu.

8. Atzīt par spēku zaudējušu Ministru kabinetā 1994. gada 19. jūlijā rīkojumu nr. 392-r «Par Ventspils starptautisko radioastronomijas centru» [Latvijas Vēstnesis, 1994, 105. nr.].

Ministru prezidents A. SKĒLE.
Izglītības un zinātnes ministrs, Ministru prezidenta biedrs M. GRĪNBALTS.

ielā 10 iespējams iepazīties ar Latvijas zinātnes tapšanu un tās ceļu līdz Zinātņu akadēmijai, kā arī ar Akadēmijas šodienas aktivitātēm, tās āremju, goda loceklīem u. t. f. Lielvārdes ielā 24 savukārt var iepazīties ar institūtu devumu.

6. maijā Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas ēkā Lielvārdes ielā 24 paredzēts atklāt vēl vienu izstādi — «Izdevniecības «Springer — Verlag» jaunākās grāmatas zinātnei», uz kuru ierodas izdevniecības direktors Pēteris Heljerihis.

8. maijā plkst. 14.00 Rīgas Latviešu biedrības Zelta zālē LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaja kopā ar Rīgas Latviešu biedrību rīko kultūras jautājumiem veltītā cikla kārtējo konferenci «Māksla naudas atkarībā — biedrīlis val realitātē!» Runātājū vienā ceram sastapt V. Hausmani, V. Nollendorfu, L. Brīdaku, L. Dzeni, A. Klotiņu, J. Streiču, P. Pētersonu.

H R O N I K A

25. aprīlī notika Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta zinātniskā atskaites sesija par arheologu 1994. un 1995. gada pētījumu rezultātiem. Tika nolasīti šādi referāti: «Latvijas vēstures institūta arheologu darbus piecdesmit gados (1946—1996)» (Ē. Mugurēvičs), «Pirmie arheoloģiskie izrakumi Ģipkās lagūnā» (I. Loze), «Arheoloģiskās apzināšanas darbi Rietumkurzemē 1995. gadā» (V. Bērziņš), «Pētījumi Daugmales pilskalna valnī» (G. Zemītis), «Arheoloģiskie pētījumi Jersikas pilskalnā» (A. Vilcāne), «Dannenšternā nama arheoloģiskā izpēte 1994.—1995. gadā» (A. Celmiņš), «Arheoloģijas centra darbības virzieni deviņdesmitajos gados» (A. Šnē).

* * *

26. aprīlī notika Latvijas Zinātņu akadēmijas sēde «Par pētījumiem «Letonikā» (piektā sēde)», kas bija veltīta pētniecības iestāžu zinātniskiem arhīviem un fon-

diem — Latvijas nacionālajai bagātībai. Ē. Mugurēvičs ziņoja par Latvijas vēstures institūta arheoloģijas fondiem un zinātnisko arhīvu kā vēstures pētīšanas avotu, M. Vīksna iepazīstināja ar Latviešu folkloras krātuvēs fondiem, to izmantošanas un saglabāšanas iespējām, S. Cimermanis runāja par Latvijas vēstures institūta etnogrāfijas nodalas zinātnisko arhīvu, A. Blinkena — par Latviešu valodas institūta zinātniskiem fondiem, J. Kušķis informēja par LU Baltu valodu katedras zinātniskā arhīva nozīmi pētniecības darbā, bet A. Milts un M. Zirniņa — par mūvārdu vēstures pierakstiem. Galvenokārt tika konstatēti fakti un secināti, ka frūkst naudas.

* * *

27. aprīlī Latvijas televīzijas 2. programmā notika videofilmas «Zinātnieka vārds» pirmizrāde. 45 minūšu garā filma tapusi ar «Turības» mācību centra finansiālu atbalstu un pateicoties LZA preses dienesta aktivitātei.

* * *

29. aprīlī Akadēmiskajā bibliotēkā durvis vēra Izstāde «Latvijas Zinātņu akadēmijai —

ATBALSTĪSIM LĒMUMUS!

22. marī Zinātņu akadēmijas arodorganizāciju konfērencē «Zinātnieka viesa atjaunotajā Latvijas valstī» pārskatu par ZA Arodorganizāciju padomes darbu sniedza padomes priekšsēdētājs inženierzinātņu doktors Alberts Zilaucs. Cita starpā viņš atzīmēja, ka tieši ZA Arodorganizāciju padome jau kopš 1993. gada bija aktualizējusi jaftājumu par tiesībām strādājošam pensionāram sanemt gan darba algu, gan pensiju, kas nu ir panākts. Priekšsēdētāja vietniece Irena Pundure ziņojumā «Par normatīvajiem aktiem un zinātnieku Latvijas valstī» uzsvēra, ka zinātnē strādājošo šobrīd neaizsargā ne Latvijas Darba likuma kodeksa panti, ne pašreizējais likums «Par zinātnisko darbību», kurā, neskaitot atvaiņojumu, nekādu sociālā nodrošinājuma normu nav. No vairāk nekā 20 ZA arodorganizācijām sastāvošām pirmorganizācijām tikai četrās — Fizikas institūtā, Kodolpētniecības centrā, Latviešu valodas institūtā un Radioastrofizikas observatorijā — ar darba devēju (direktori) ir noslēgti kopīgumi. Darba samaksas ziņā (tā nav mainījusies kopš 1994. gada) Saeimas sēnieks ir labākā ietācījā nekā daudzi zinātņu doktori, par zinātni apkalpojošiem darbiniekiem nemaz nerunājot. Akadēmiskiem amatiem atbilstošajām kategorijām (13.—8.) mēneša pamatalga ir no 44 līdz 118 latiem, zanātniski tehniskajam personālam (16.—12. kat.), tajā skaitā pat speciālistam ar augstāko izglītību, — Ls 37—51.

Reforma zinātnē veikta jau 1991. gadā, kad līdzekļus vairs nepiešķira institūtiem, bet gan zinātnisko pētījumu

projektiem, kurus izvērtē Latvijas Zinātnes padomē. Šo gadu laikā būtiski ir izmaiņas institūtu struktūrā (tie faktiski ir grantu sakopojums), zinātnieku skaits ir sārusi līdz kritiskajam. Zinātnei atvēlētie līdzekļi tiek samazināti, aizbildinoties ar to trūkumu, tajā pašā laikā tūkstošiem, pat miljoniem latu tiek izšķiests gan valsts iestāžu kabinetu remontiem un interjeru nomaiņai, gan neefektīvi ierēdniecības reformai u. tml.

Dialogā ar augstākās izglītības un zinātnes valsts ministru Pēteri Cimdiņu aktīvi piedalījās akadēmīki Jānis Freimanis, Ivars Kalviņš, Indulis Ronis, LZA kor. loc. Vilnis Zariņš, profesors Aivars Lorencs, ekonomikas doktore Raifa Karnīte un daudzi citi, jo sarunai valsts ministrs un konferences rīkotāji bija atvēlējuši pietiekami daudz laika. Valsts ministrs P. Cimdiņš cīta starpā minēja skaitus, cik Latvijas valsts tērējusi «uz vienu zinātnieku vietu» 1995. gadā (3—6 tūkst. latu; cik tiek tērēts Riefumos, — ministram informācijas nebija). Rūnās tika atzīts, ka IZM zinātnei vai nu nav devusi neko, vai sliktu, pat nostājoties pret zinātnes interesēm. Zinātnei ir vajadzīgas stabilitātes garantijas, taču visu laiku parādās kāpās reformu dogmas. Zinātnieki nepārtraukti liek galda pamato lotus argumentus (varbūt nepareizam adresātam?), taču izskatās, jo vairāk varas pārstāvji dzird brīdinājumus par reformu klūdainību, jo vairāk berzē rokas: vēl pāris reformu, pāris eksperimentu, un viņi vairs «nespirināsies». Klātošos visvairāk uztrauca gaidāma (kārtējā) reforma — zinātniskās pē-

niecības institūtu vispārējā integrēšana augstskolās (ja institūtām ir sadarbība ar vairākām augstskolām, tad kurā?) direktīvā veidā, kas pēc savas būtbas un rakstura atgādina piespiedu kolektivizāciju vēl atminām pagātnē un var izvērsties par zaudējumiem zinātnei. Varmācīgi nekas netiks integrēts, — skaidroja ministrs. (Taču, vai tā būs?) Dialoga beigās augstākās izglītības un zinātnes valsts ministrs konstatēja: «Jūs esat tik gudri un zinoši. Strādājet, kas jums traucē strādāt?» Valdība, — vienā mutē atbildēja konference.

Konfērencē pienēma vairākus lēmumus ar priekšlikumiem par zinātnē un tās apkalpošanā nodarbināto materiālo un sociālo nodrošinājumu, prasot gan Latvijas Brīvo Arodbiedrību savienības ekspertu aprēķināto iztikas minimumu (vismaz!) strādājošam, gan zinātnei garantējamo finansējumu no valsts budžeta, gan nacionālas nozīmes zinātnisko centru, tai skaitā Salaspils atomreaktora — saglabāšanu un attīstīšanu.

Ja Saeimai un valdībai joprojām paliks vienaldzīgs dāzu tūkstošu zinātnieku (un zinātnes, faktiski Latvijas nākošnes) liktenis, vai Eiropai, uz kuru mēs tā tiecāmies, būsim vajadzīgi ar vairākiem tūkstošiem analībātēju, taču uzspodrinātām «ofisiem» telpām, kuros rosīties desmitiem tūkstošu augstprātīgu ierēdu ar viduvēju izglītību? (Bet varbūt viss notiek ar nolūku, lai iznīcētu varas pārstāvjiem potenciālo konkurenci?)

I. PUNDURE.

ZINĀTNU AKADEMIJAS ARODORGANIZĀCIJAS KONFERENCES LĒMUMI

[priekšlikumi Saeimai, Valdībai, LBAS un LIZDA padomei]

1. PAR ZINĀTNĒ UN TĀS APKALPOŠANĀ NODARBINĀTO MATERIĀLO UN SOCIAŁO NODROŠINĀJUMU

Latvijas zinātniskais potenciāls ir būtiska nacionālās bagātības sastāvdaļa. Kā rāda pasaules pieredze, no zinātniskiem ir atkarīga tautas un valsts nākošne. Taču zinātņu skaitu Latvijā kopš 1990. gada ir sārusi vairāk nekā četrkārt un sasniedzis kritisko robežu. Turklat zinātnē pārīkrist pēcteicība, jo pašreizējās valsts politikas un zemā afgalojuma dēļ tur nepietiekoši ienāk jauni spēki.

Konference, kura pārstāv ap 1700 zinātnē un tās apkalpošanā nodarbināto, uzskata, ka valsts likumdošanas un pārvaldes institūcijām neatliekami jāveic sekjoši pasākumi, lai nodrošinātu zinātnes turpmāko darbību un celtu akadēmiskās izglītības prestižu:

1.1. PAR ZINĀTNEI GARANTĒJAMO FINANSĒJUMU NO VALSTS BUDŽETA

LR Saeimai ar likumu paredzēt zinātnei ne mazāk kā 2,5% no valsts kopējā budžeta un nodrošināt piešķirtā finansējuma saņemšanu.

1.2. PAR ATALGOJUMU NO VALSTS BUDŽETA FINANSĒJAMO ZINĀTNISKO DARBU IZPILDĪTĀJIEM

No valsts budžeta finansējamo zinātnisko darbu izpildītājiem nodrošināt afgalojumu, ne zemāku par LBAS neafkarīgo ekspertu aprēķināto iztikas minimumu.

Sākot ar 1996. gada 1. jūliju, nodrošināt visu zinātnē un tās apkalpošanā nodarbināto darba algas paaugstinājumu vismaz par 4%, lai segtu sociālo nodokli, kas būs jāmaksā darba nēmējam. Lai īsteno tu ar valsts likumu apstiprinātu algu paaugstinājumu, paredzēt atbilstošu finansējuma palielinājumu zinātnei.

1.3. PAR ZINĀTNISKO IESTĀŽU DARBINIEKU SOCIAŁO NODROŠINĀJUMU

LR likumā «Par zinātnisko darbību» papildus iestrādāt normas par pabalstiem, piemaksām, kompensācijām un sociālajām garantijām zinātnisko iestāžu darbiniekim. Šīs normas atliecināmas uz visiem no valsts budžeta finansējamiem zinātnisko iestāžu darbiniekiem.

1.4. PAR PENSIJAS APMĒRU ZINĀTNU DOKTORIEM

LR likumā par valsts pensijām papildus iestrādāt: par katru pilnu zinātniskā darba gadu pēc zinātniskā grāda iegūšanas zinātņu doktoram pensija tiek palielināta par 2% no viņam aprēķinātās vecuma pensijas. Pensijas pieaugums sedzams no valsts budžeta.

1.5. PAR KVALIFIKĀCIJAS KATEGORIJĀM ZINĀTNISKAJĀ PĒTNIECĪBĀ NODARBINĀTIEM

No valsts budžeta finansējamo zinātnisko darbu izpildītājiem kvalifikācijas kategorija nosakāma ne zemāka kā 12., tai skaitā akadēmiskajos amatos — no 10. līdz 5.

1.6. PAR NODOKĻU ATVIEGLOJUMIEM ZINĀTNISKAJĀM IESTĀDĒM

Pārskatīt lēmumu par zinātniskās pētniecības iestāžu statusa maiņu no likuma «Par zinātnisko darbību» 24. pantā «Valsts zinātniskā iestāde» noteiktā uz «bebezplēnas uzņēmumā» vai «budžeta iestāde», jo tas ir saistīts ar nodokļu atvieglinājumu izmaiņām par slīktu zinātniskās pētniecības iestādēm. Ja tas ir nepieciešams, likumos, kas nosaka juridisko personu klasifikāciju, ieviest sadāju «valsts zinātniskā iestāde — bezplēnas organizācija».

Visas valsts zinātniskās iestādes iekļaut to iestāžu un organizāciju sarakstā, kurām ir tiesības saņemt nepieciešamās humānās palīdzības kravas (bez tiesībām tās novirzīt tālākai realizācijai).

Atbrīvot no ievedmuitas nodokļa zinātnisko un mācību literatūru, kas paredzēta bibliotēkām un zinātniskajām iestādēm, kā arī reagentus, materiālus, lekārtus un aparātūru, humānās palīdzības kravas, kas paredzētas zinātniskās darbības nodrošināšanai, neafkarīgi no to iegādes finansējuma avota (valsts budžets, starptautiskie fondi, kopējie pētījumu projekti, ziedoņumi, dāvinājumi u. c.).

Valsts zinātniskās iestādes atbrīvot no zemes nodokļa un pievienotās vērtības nodokļa, jo ietaupītie līdzekļi, atbilstoši bezplēnas organizācijas statusam, tiek izmantoti zinātniskās iestādes attīstības nodrošināšanai.

2. PAR NACIONĀLAS NOZĪMES ZINĀTNISKO CENTRU SAGLABĀŠANU UN ATTĪSTĪŠANU

Konference uzskata, ka:

2.1. Ministru kabineta lēmums par Salaspils kodolreaktora demontažu ir nesaprātīgs, jo: a) atomreaktors un tā apkalpojošais personāls ir nacionāla bagātība (vienīgais Baltijā); b) reaktora uzturēšana darba kārtībā izmaksās ievērojami mazāk nekā tā slēgšana; c) reaktor var izmantot nākamo kodolpētnieku apmācīšanai. LZA Kodolpētniecības centrā strādā augsti kvalificēti personāls, kas sekਮgi veic ne tikai fundamentālus pētījumus, bet arī Latvijas un ārvalstu firmu pasūtītos projektus. Pēc drošības iekārtu uzstādīšanas Salaspilī Latvijā atradīsies vislabāk aizsargātās atomreaktors visā bijušās PSRS teritorijā un Austrumeiropā.

2.2. Saglabājamas arī cītas fundamentālo zinātnu pētniecības iestādes — astronomijā, bioloģijā, fizikā, ķīmijā, materiālu mehānikā, latviešu literatūrā, valodā, vēsturē u. c., — kas ir nacionālas nozīmes zinātniskie centri, tādējādi atfistot gan fundamentālos un lietišķos pētījumus, gan nodrošinot darbavietas zinātniekiem un paliņpersonālam, kuru vairākos gadu desmitos iegūtēz nododama nākamajai zinātņu paaudzei.

2.3. Asociatīvo sadarbības līgumu iefvaros ar augstskolām šie zinātniskie centri aktīvi piedalījās maģistrantu un doktorantu apmācībā, tā turpinot Latvijas Zinātnu akadēmijas institūtu labākās tradīcijas augstākās kvalifikācijas zinātniskā personāla sagatavošanā.

Jāievēro, ka zinātne labāk attīstās fur, kur ir nepieciešamais personāls, priedēze un materiālā bāze, un totalitāisma laikā raksturīgās zinātnes vadības administratīvās metodēs šo dabisko zinātnes funkcionēšanas procesu tikai bremzē un paslīktina.

2.4. Augstākās izglītības un zinātnes integrācijas process ir nepieciešams, taču tas ir iespējams, tikai radot un attīstot augstskolās jaunus modernus zinātniskos centrus ar pasaules standartiem atbilstošu, tehnisko bāzi, nevis piespiedu kārtā likvidējot esošās zinātniskās pētniecības iestādes. Šis process ir vispusīgi jāsagatavo, obligāti nodrošinot nepieciešamo finansējumu.

Rīgā, 1996. gada 22. marī.

LZA FIZIKAS INSTITŪTA JUBILEJAS REIZĒ

Š. g. 1. aprīlī Fizikas institūts sirsniņā, bet visai pietīcīgā gaisotnē atskaitījās uz savas pastāvēšanas 50 gadīem.

Dažādos laika posmos kopš institūta oficiālās dibināšanas 1946. g. 1. aprīlī, tajā zinātniekie virzieni ir gan veidojušies no jauna, gan atdalījušies, kļūstot par pamatu vairākām citām zinātniskajām iestādēm, to starpā astronomijā un matemātikā. Institūta ievērojamas zinātniskās devums ir pārskatāms regulāri izdotajos «Fizikas institūta» oficiāli goda un slavas nastū. Institūta lielā ēka, kurā savulaik zinātniskās laboratorijas draudzīgi cīnījās par katru iespējamo papildplatību, tagadējos institūta saimniekus un viesus svētkos iztājus aplūkoja ar tumšām logu rindām, bet 50. jubilejas svētki notika nelielajā administratīvajā korpusā, kuru «iepriekšējā dzīvē» saucēja par mehāniskajām darbnīcām. Oficiālā daja — īsi LZA prezidenta T. Millera, kaimiņu — Neorganiskās ķīmijas institūta direktora v. A. Dindunes un Kodolreaktora direktora A. Lapenes apsveikuma vārdi, un kafijas dzeršana un gremdēšanās patikās atmiņas varēja sākties.

Kā šobrīd rāda statistika, tad Latvijas fiziku vidējais vecums ir sasniedzis 55 gadu robežu. Lielākajai zinātņu daļai dzīves un darba mūžs ir cieši savijies ar institūta likteni. Vecākajai paaudzei atmiņā vēl ir «Ka-

ku māja», vidējai — namiņi pie Māras diķa Pārdaugavā, tad Augstceltnē, bet tiem, kurus varētu saukt par jaunākajiem — Salaspils visos tās tāpīgās posmos. Katram sava gadiem ierastā vieta vilcēniem Rīga—Ogre vai Oškalni—Salaspils, brīžiem neiedomājami cilvēku un humora pārpildītie institūta autobusi, lai no stacijas nokļūtu līdz institūtām vai otrādi.

Jau labu laiku pirms 1961. gada 26. septembrī, kad tika iedarināts atomreaktors, ietākās institūta darbinieku sabiedrīskā dzīvē Salaspils ciematā, kura vērās plašumā līdz ar kafras jaunas mājas uzcelšanu: bērnudārza, skolas, veikala, sakņu un augļu dārzu problēmas, kafram savas, bet vairāk gan visiem kopīgas. Pavasarī plašās teritorijas uzkopšanas talkas un spartakiādes, vasarā ekskursijas pa Latviju, Igauniju, Lietuvu, rudenī — Šekspīram veltītie vakari, kāpostu lauki Salaspils sovhozā, bet ziemā — Rīgas teātru apmeklējumi, darbinieku rokdarbu un bērnū 'zīmējumu' iestādes, eglītes bērniem un vakari pieaugušajiem, slēpošana savās 'Pēlādēs' pie Gaiziņkalna, visu gadu īpašas izdomas pārpilnie nelielie svētki kafrā laboratorijā. Viss tas, apvienots ar pašu darbinieku labprātīgi nenormēto darba

Turpinājums 4. lpp.

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMĒ

Pielikums
LZP ZSKK 1996. gada 21. marš
lēnumam

**LZP STARPTAUTISKO PASĀKUMU FINANSEJUMS
1996. GADĀ
(4. pielikums)**

Nr. p. k.	Organizācija	Projekta nosaukums, Izpildītāji	pieprasītais Ls	Finansējums piešķirts Ls
2. Starptautisko konferenču organizēšana*				
7. Latvijas Nacionālais Botāniskais dārzs	a) Starptautiskā konference, veltīta Nacionālā Botāniskā dārza 40. gadadienai. K. Buivids	500	200	
	b) Vācu Dendroloģijas biedrības ekskursijas organizēšana Latvijā (6.—14.08.96., Latvija). K. Buivids	500	200	
	c) II Starptautiskā simpozija «Breeding, propagation in vitro and disease resistance of horticultural plants» rakstu krājuma izdošana. K. Buivids	250	100	
3. Piedalīšanās starptautiskās konferencēs				
1. LZA Bioloģijas institūts	a) Dānijas Karaliskās veterinārijas un laukaimniecības Universitātes sēde par kopīgu projektu «Entomopatogēno mikroorganismu izmantošana augu aizsardzībā». Z. Čudare;	200	—	
	b) Sanāksme sakarā ar divpusēju līgumu par bioloģisko augu aizsardzības līdzekļu izstrādāšanu un ieviešanu (Ķīnas TR). I. Zariņš	600	—	
2. Rīgas Tehniskā universitāte	Starptautiskās modelēšanas biedrības SCSI konference «8th European Simulation Symp.» (24.—26.10.96., Itālija). J. Merkurjevs	300	— (1996. g. 2 konferēcēs jau sponsoriētas)	
3. Latvijas Organiskās sintēzes institūts	a) Konference «Japan — Northern Baltic Symposium on Synthetic Chemistry» (25.—26.06.96., Helsinki). E. Loža un D. Lože;	600 (2 cilv.)	200 (2 cilv.)	
	b) 2. Eiroķīmijas konference par tēmu «Slāpekļa ligandi metālu organiskajā ķīmijā un homogēnajā katalīzē» (9.—14.06.96., Milāna). I. Jovelle	660	120	
4. LU Vēstures institūts	VII Nordiskā konference, veltīta zinātnisko metožu pieleīšanai arheoloģijā (7.—11.09.96., Savonlinna, Somija). I. Zagorska	260	100	
5. Latvijas Nacionālais Botāniskais dārzs	a) Starptautiskā konference «Propagation of Ornamental Plants» (5.—7.10.96., Bulgarija). I. Bondare;	400	150	
	b) II Starptautiskais simpozijss Dendroloģiskajā parkā «Sofijevska» (18.—20.09.96., Ukraina). R. Cīnovskis un Dz. Knape;	200 (2 cilv.)	160 (2 cilv.)	
	c) II Starptautiskā konference «Pasaules floras dekoratīvo un ārstniecības augu introdukcijas botāniskajos dārzos rezultātu analīze un prognozēšana» (29.—31.05.96., Baltkrievija). A. Svilāns un M. Kreisberga;	300 (2 cilv.)	160 (2 cilv.)	
	d) 16. Skandināvijas ģēnētiku asociācijas kongress (15.—18.06.96., Turku, Somija). K. Buivids	250	120	
6. Latvijas Biokīmiku biedrība (LMA)	Eiropas 24. Biokīmiku biedrības federācijas (FEBS) kongress (7.—12.07.96., Barselona, Spānija). V. Baumanis	1000	250	
7. Latvijas Vēstures institūts	XIII Starptautiskās aizvēstures un senākās vēstures apvienības rīkotais kongress (8.—14.08.96., Forlī, Itālija). I. Loze	645	200	
8. LZA Polimēru mehānikas institūts	Konference «Kompozīto materiālu mikroskopija III» (1.—3.04.96., Oksforda, Anglija). J. Rodins	302	100	
9. Latvijas Organiskās sintēzes institūts	a) Konference «Electrochem '96» (16.—19.09.96., Bath, Anglija); b) Konference «Organic and Biological Electrochemistry, 2nd International Manuel M. Baizer Memorium Symposium on Organic Electrochemistry in Honor of Prof. Henning Lund» (5.—10.05.96., ASV). B. Turovska	300	300	
10. LOSI Farmakoloģijas laboratorija	Pasaules 2. kongress par alternatīvo metožu un laboratorijas dzīvnieku izmantošanu dzīvības zinātnēs (20.—24.10.96., Nīderlande). V. Kluša	500	270	
11. LV Koksnes ķīmijas institūts	5. Starptautiskā konference «Jaunās tehnoloģijas celulozes un papīrrūpniecībā» (4.—7.06.96., Zviedrija). A. Treimanis	4500 SEK (Ls 437)	350	
12. LU augu audu kultūru laboratorija	a) 10. Eiropas Augu Fizioloģu federācijas (FESPP) kongress (9.—13.09.96., Itālija). D. Gerfner;	400	300	
	b) Konference «Progress in crop science from plant breeding to growth regulation (17.—19.06.96., Ungārija). S. Tomsone	400	200	
13. LLU Darba vides katedra	24. Vispasaules jaunākās tehnikas un izgudrojumu forums PALEXO-96 (19.—28.04.96., Ženēva, Šveice). G. Moskvins	2000 DM (Ls 748)	200	
14. LLU Augkopības katedra	26. Ziemeļvalstu Graudaugu kongress «The Nordic Cereal Industri towards Year 2000» (12.—15.05.96., Norvēģija). M. Āboiņš	380	300	
15. RTU Tekstila, un apģērbu tehnoloģijas institūts	Starptautiska konference «The Textile Institute's 77th World Conference TIWC-96» (21.—24.05.96., Tamperē, Somija). I. Ziemele	375	200	
16. Rīgas Tehniskā universitāte	7. Starptautiskā ferītu konference (3.—6.09.96., Francija). J. Jankovskis	302	300	
17. RTU ASTF Vides modeļēšanas centrs	Starptautiska konference «XIV Symposium Electromagnetic Phenomena in Nonlinear Circuits» (29.05.—01.06.96., Polija). A. Spalviņš	160 USD	90	

Ēvaldam Mugurēvičam —

65

Šopavasar savu 65. dzimšanas dienu svin Latvijas Zinātņu akadēmijas īstena loceklis, profesors, habilitētās vēstures doktors Ēvals Mugurēvičs. Vienlaikus ar nozīmīgo dzīves gadskārtu jubilārs atskatās uz 40 spraigiem radoša darba gadiem Latvijas viduslaiku arheoloģijā un vēsturē.

Ē. Mugurēvičs dzimis 1931. g. 6. aprīlī bij. Rēzeknes aprīņķa Barkavas pagastā zemnieku ģimenē. Jau skolas laikā radusies interese par savas dzimtenes senāni viņu aizveda uz Latvijas universitāti, kurā vēsturnieka diploms iegūts 1956. g. Studiju laika pievēršanās Latvijas viduslaiku izpētē vēlāk kļuva arī dzījāka un vispusīgāka. Pēc diviem gadiem Latvijas Vēstures muzejā E. Mugurēvičs visu turpmāko mūžu velta zinātniskajam darbam, strādājot kā arheologs LZA Vēstures institūtā (tag. LÜ Latvijas vēstures institūts), vasaras organizējot ekspedicijas un vadot izrakumus, bet ziemās apkopojot pētījumu rezultātus, gatavojojot publikācijas, piedaloties konferencēs un vēlāk arī lasot lekcijas studentiem.

Sevišķi spraigi un ekspedicijām bagāti bijuši 60.—80. gadi, kad uz Daugavas būvēja spēkstacijas, notika rosīga celtīniecība pilsētās, izvērāku viduslaiku piļu restaurācija. Pirms zemes darbu uzsākšanas bija jāorganizē arheoloģisko pieminekļu izpēte. Jubilārs vadijis izrakumus gandrīz 20 objektos, tai skaitā 7 viduslaiku pilis (Lokstene, Mārtiņsalā, Saldus, Piltene, Dundaga, Rēzekne, Dinaburga), vairākos pilskalnos (Oliņkalnā, Sabile, Pabērkalnā, Matkulē, Jersikā), senajās apbedījumu vietās Mārtiņsalā, Bīriņos, Krimuldā, Radzēs, Zviedros u. c. Pētījumi devuši jaunu, bagātu materiālu, uz kura balstoties, tapusi vēstures zinātņu kandidāta disertācija, bet 1983. g. aizstāvēts vēstures zinātņu doktora grāds (tagad pielidzināts habilitētā vēstures doktora grādam).

Ē. Mugurēvičs ir divu monogrāFIju autors — 1965. g. iznāca pētījums par Austrumbaltijas un kaimiņzemju ekonomiskajiem sakariem 10.—13. gs., bet jaunās arheoloģiskās liecības par Oliņkalnu un Lokstenes pilsonu 3.—15. gs. pieminekļiem grāmatā apkopotas 1977. g. Bez tam jubilārs sarakstījis vairākus simtus publikāciju — gan zinātniskus, gan populārus rakstus, grāmatas, recenzijas; regulāri gatavoti izrakumi pārskati, iekreis doto kādu jaunu atzinu Latvijas dzelzs laikmeta un viduslaiku arheoloģijā. Jaunie atklājumi publikācijās un konferencēs pastāvīgi popularizēti ne vien Latvijā, bet arī tuvākās un tālākās ārvalstis.

Sava darba rezultātā E. Mugurēvičs līcis pamatus Latvijas viduslaiku arheoloģijai kā zinātnei mūsu valstij. Pats veicis izrakumus vairākos viduslaiku pieminekļos un savācīs nozīmīgu materiālo liecību klāstu, viņš uzrakstījis pirmo apkopojošo pārskatu — nodaļu par 13.—17. gs. arheoloģiskajiem pētījumiem grāmatā «Latvijas PSR arheoloģija» (1974). Turpmākajos gados daudzi nozīmīgi raksti, minētā monogrāfija 1977. g. un doktora disertācija veltīta Latvijas viduslaiku pilim un to materiālās kultūras pamatīgam izvērtējumam. Līdz ar to radīta stābia bāze turpmākai vēsturisko laiku arheoloģijas attīstībai Latvijā.

Vienlaikus ar saspringo zinātnisko darbu Ē. Mugurēvičs 25 gadus bijis Vēstures institūta Arheoloģijas nodaļas vadītājs. Sajā laikā nodaļa kļuvis par nozīmīgāko senākās vēstures pētniecības centru Latvijā, strauji attīstījusies arheoloģijas zinātne, organizēti plašākie un nozīmīgākie izrakumi, regulāri rikotās arheoloģu atskaites sesijas, redīģeti un izdoti astoņi rakstu krājuma «Arheoloģija un etnogrāfijas» sējumi, kā arī audzināti nākošie arheologi un vēsturnieki, lasot lekcijas Latvijas universitātes Vēstures fakultātē, vadot studentu prakses, kursa un diplomdarbus. E. Mugurēviča vadībā izstrādātas vairākas zinātņu doktoru disertācijas, viņš bijis oponenti vēsturnieku un arheoloģu zinātniskajiem darbiem ne vien Latvijā, bet arī kaimiņzemēs.

Blakus sasniegumiem arheoloģijā jāmin arī jubilāra devums Latvijas viduslaiku vēsturē, gatavojojot komentārus senākajiem rakstītajiem avotiem. E. Mugurēviča apkopotās jaunās arheoloģiskās liecības būtiski papildina un palīdz labāk izprast senākstū vēstījumu. Viņa darbs ar Indriķa hroniku, sarakstot plāšu ievadu un komentārus šī rakstu pieminekļa jaunajam tulkojumam 1993. g., izpelnījies augstu sabiedrības novērtējumu — Latvijas Kultūras fonda Spīdolas balvu. Ievērotas arī jubilāra ārzemju publikācijas, par kurām 1994. g. piešķirta Baltijas studiju veicināšanas asociācijas (AĀBS) prēmija.

Ē. Mugurēvičs ir radošo spēku briedumā — viņš ir ievēlēts par Latvijas vēstures zinātņu Nacionālās komitejas prezidentu, turpinās Jersikas pilskalna arheoloģiskā izpēte, top monogrāfiju par Mārtiņsalas pieminekļiem, tiek gatavoti plaši komentāri Ātskanu hronikai. Kolēģi vēl jubilāram labu veselību un vēl daudz radoša darba gadu!

IEVA OSE

Dienā, kad arheologu šaurajās, bet omulīgajās telpās bijušie un esošie kolēģi ar ziediem sveica jubilāru, atcerējās nopietnus un nenopietnus notikumus jubilāra dzīvē un kopējās studiju un darba gaitās, arī «Zinātnes Vēstnesi» vēlēja laimes savam pirmajam un vienīgajam redkolēģijas vadītājam, cerot arī turpmāk uz tik pat aktīvu līdzdalību un ieinteresētību laikraksta veidošanā. Runas tika uz brīdi pārtrauktas, lai jaufu jubilāram nopūst svečītes lielajā klinģerī un lai neatkārtotos tas, kas notika citā ievērojama arheologa un arī «Zinātnes Vēstnesi» redkolēģijas loceklja Jāņa Graudonā jubilejā, kad runātāji pat nepamanīja sveces izdegam.

Jubilāram novēlēja īstenot senu ieceri, pie kurās strādājis paralēli darbam pie Indriķa hronikas komentāriem, kā arī visu valstu arhīvos un bibliotēkās, kur viņam izdevies būt — proti, apkopot pasaulei atrodāmās ziņas par Latvijas viduslaiku vēsturi.

«ZINĀTNES VĒSTNESIS»

FIZIKAS INSTITŪTA...

Sākumu skat. 2. lpp.

Iaiku, palīdzēja radīt augsta līmeņa zinātni un jau tās laikos išnāk labi ar to iziet Eiropā un pasaulei, tātīk uzaicinātiem uz starptautiskajām konferencēm un rīkot pašiem tādās arī Latvijā.

Lai uzskaņitītu visus fizikus, kuri institūtā no aspirantiem kļuviši par habilitētajiem doktoriem vai doktokiem un arī šobrīd atraduši vietu pasaules zinātnē, būtu jāsastāda visai garš saraksts. Šo gribētos, lai pēc kāda laika institūtā iekdienā un svētkos būtu redzamas ne tikai mījās, labi paziņamās sejas, bet, kā pirms gadiem divdesmit, — pavismā jaunas, tolaik vēl zinātnē nepazīstamas. Bet tā jau vairs nav tikai Fizikas institūta, bet visas Latvijas zinātnes problēma.

Atskatoties uz Latvijas fizikas zinātnes pusgadsimtu, jo tā gribētos novēlēt Fizikas institūta direktoram O. Lielauša kungam un viņa vadītajam kolektīvam turēties, kāmēr paaugsties Latvijas jaunie fiziķi un Latvijas zinātnes budžets!

V. VIĻUMSONE

LATVIJAS ZINĀTNIEKU SAVIENĪBAS BIEDRU UN LAIKRAKSTA «ZINĀTNES VĒSTNESIS» LASĪTĀJU IEVĒRĪBAI!

Latvijas Zinātnieku savienības informācijas un koordinācijas centrs pārcēlies uz 322. telpu — tā paša Augstceltnes trešā stāva pretējā pusē, kur agrāk atradās Starptautiskais zinātnes fonds. Turpat atrodas arī laikraksta «Zinātnes Vēstnesis» redakcija.

Mums ir divi tālruņa numuri: iepriekšējais — 7212706 un jaunais — 7821109 (fax), tātad turpmāk savu korespondenci un paziņojums varēsīt sūtīt arī pa faksu.

Latvijas Zinātnieku savienības biedri tiek lūgti ierasties, sālsmaizes vietā nemot līdzi biedra naudu.

«Z. V.»

JAUNĀKĀ ĀRZEMJU LITERATŪRA LATVIJAS AKADĒMISKAJĀ BIBLIOTĒKĀ

- 01.04.96.
- Waite, Mitchell. DOS primer for the IBM PC & XT. — New York, 1984.
 - Amon, Elenore M. Intelligent LAN management with Novell NetWare. — Englewood Cliffs, 1991.
 - Engineering contributions to biophysical electrocardiography. — New York, 1982.
 - Trotsky, Leon. Stalin. — New York, 1941.
 - Weste, Neil H. E. Principles of CMOS VLSI design. — Reading, 1985.
 - VLSI and parallel computation. — San Mateo, 1990.
 - Sadger, I. Sigmund Freud. — Wien, 1929.
 - DOS 5 Power Tools. — 2. Aufl. — Dusseldorf, 1992.
 - Hansen, Augie. Ex-C-ellent. — Redmond, 1988.
 - Fortier, Paul J. Handbook of LAN technology. — New York, 1989.
 - Orfali, Robert. Client/Server programming with OS/2 2. O. — New York, 1992.
 - Schoen, Sy. KI/Expertensysteme. — Düsseldorf, 1990.
 - Supercomputer applications. — West Lafayette, 1985.
 - Experimental and theoretical advances in biological pattern formation. — New York, 1993.
 - Statistical methods, mathematics and computers. — Birmensdorf, 1993.
 - Corrosion-Deformation Interactions CDI'92: Intern. Conf. — Les Ulis, 1993.
 - Jenkins, Peter. Across China. — New York, 1986.
 - Peters, Dieter. Programmierleitfaden Microsoft EXCEL. — Braunschweig, 1990.
 - Intensivschulung Multiplan 4. O. — Braunschweig, 1989.
 - Sielhorst, Gerhard. Quattro Pro 3. O Einsteigen leichtgemacht. — Braunschweig, 1991.
 - Jamsa, Kris. Microsoft Quick Pascal. — Redmond, 1991.
 - MS-DOS von A...Z. — Bellevue, 1988.
 - Becker, Karl-Heinz. Einführung in die Programmiersprache PASCAL. — Braunschweig, 1986.
 - Programmierhandbuch MS-DOS. — Redmond, 1990.
 - Zobrist, George W. Network computer analysis. — Cambridge, 1969.
 - Chirca, M. S. Premile Nobel penfru chimie. — Bucuresti, 1992.
 - Mathematics and biology. — Berkeley, 1992.
 - Mukherjee, Amar. Introduction to nMOS and CMOS VLSI systems design. — Englewood, 1986.
 - Lange, Dieter. Ein universelles Netzwerkprogramm für den SHARP PC-1401/1402. — Braunschweig, 1985.
 - Lazari-Pawlowska, I'a. Efika — Wroclaw, 1992.
 - Bujak, Adam. W ogrodach Watykanu i Gastel Gandolfo. — Warszawa, 1990.
 - Madron, Thomas William. Peer-to-peer LANs: Networking Two to Ten PCs. — New York, 1993.
 - Ibbett, Ronald N. The architecture of high performance computers. — London, 1982.
 - International transfers of national DARC records. — London, 1987.
 - Levesque, John M. A guidebook to Fortran on supercomputers. — San Diego, 1989.
 - Sellers, F. F. Error detecting logic for digital computers. — New York, 1968.
 - Russland. — Frankfurt am Main, 1973.

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

1996. g. 21. maijā plkst. 15.00 Latvijas Universitātes vēstures nozares habilitācijas un promocijas padomes atklātajā sēdē Rīgā, Brīvības bulvāri 32, 9. auditorijā

JOSIFS ŠTEIMANS

aizstāvēs promocijas darbu par tēmu «Ebreju fautas vēstures problēmas (Ebreji Latvijā)».

Recenzenti: Dr. habil. hist. I. Ronis, Dr. habil. hist. I. Apīne, Dr. hist. L. Dribins.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā Kalpaka bulv. 4.

* * *

LZA Fizikas institūta habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē Salaspilī, Miera ielā 32, 1996. g. 27. maijā plkst. 10.00 Parīzes D. Diderota universitātes

Dr. phys. SANDRIS LĀCIS

aizstāvēs promocijas darbu fizikā, šķidrumu un gāzu dinamikas apakšnozāre, par tēmu «Magnētiskā šķidruma piliena dinamika mainīgos magnētiskos laukos: teorija un skaitliskā modelēšana».

Recenzenti: Dr. h. fiz. un Dr. h. mat., prof. H. Kalis, Dr. fiz., prof. A. Gailitis, Dr. fiz. L. Buliggins.

Ar promocijas darbu var iepazīties Fizikas institūta bibliotēkā.

* * *

1996. gada 28. maijā, plkst. 9.00, LZA Senātu sēžu zālē, Akadēmijas laukumā 1, 2. stāvā notiks filoloģijas nozares habilitācijas un promocijas padomes sēde, kurā habilitācijas darbu kopumu habilitētā filoloģijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

JĀNIS VALDMANIS

par tēmu «Vārda un sintakses konstrukciju semantika un sintakse».

Recenzenti: Dr. habil. philol. I. Freimane, Dr. habil. philol. A. Bankavs, Dr. habil. hum. V. Labutis.

Ar darbu kopumu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā.

* * *

1996. gada 28. maijā, plkst. 12.30, LZA Senāta sēžu zālē, Akadēmijas laukumā 1, 2. stāvā notiks filoloģijas nozares habilitācijas un promocijas padomes sēde, kurā habilitācijas darbu habilitētā filoloģijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

INA DRUVIETE

par tēmu «Latviešu valodas sociolingvistiskā situācija».

Recenzenti: Dr. habil. philol. O. Bušs, Dr. habil. philol. D. Markus, Dr. habil. philol. A. Veisbergs.

Ar darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā.

Redaktore Zalga Kipere.
«Zinātnes Vēstnesis».
Laiķraksts iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība nr. 75.
Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.
«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Š. g. 28. maijā plkst. 15.00 LU pedagoģijas zinātnes habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē (Kronvalda b. 4, 252 aud.) promocijas darbu pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

RITA UKSTIŅA.

Temats «Didaktiskās — matemātiskās rotājas kā pirmskolas vecuma bērnu attīstības līdzeklis».

Recenzenti: Dr. habil. paed., LU prof. R. Garleja, Dr. paed., RPIVA doc. D. Dzintere, Dr. psych., LU doc. I. Krūmiņa.

Ar disertāciju var iepazīties LU bibliotēkā un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1996. g. 29. maijā plkst. 14.15 LU bioloģijas nozares habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Kronvalda bulv. 4, 5. auditorijā

ANITA OSVALDE

aizstāvēs promocijas darbu bioloģijas doktora grāda iegūšanai par tēmu «Smagie metāli — Pb, Hg, Ni, V, Sn bioloģiskos objektos Latvijā un to toksiskuma mazināšana, regulējot augu barošanos».

Recenzenti: Dr. h. biol., prof. H. Mauriņa, Dr. h. biol. V. Upītis, Dr. biol., doc. M. Viikmane.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā Kalpaka bulv. 4 un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1996. g. 29. maijā plkst. 16.30 LU bioloģijas nozares habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Kronvalda bulv. 4, 5. auditorijā

GEDERTS IEVIŅŠ

aizstāvēs habilitācijas darbu habilitētā bioloģijas doktora grāda iegūšanai par tēmu «Etilēns un peroksīdāzes augu attīstības un adaptācijas regulācijā».

Recenzenti: Dr. h. biol., prof. H. Mauriņa, Dr. h. biol., prof. R. Kondračovs, Dr. h. lauks., prof. V. Klāsens.

Ar habilitācijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā Kalpaka bulv. 4 un Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 6. jūnijā plkst. 12.00 DPU promocijas padomes pedagoģijas nozarē, mācīšanas metodikas apakšnozāre atklātajā sēdē Daugavpilī, Vienības ielā 13, 424. auditorijā

VITOLDS GEDROICS

aizstāvēs zinātnisko darbu kopu par tēmu «Saikne starp Redkolēģijas vadītājs akadēmīks Evalds Mugurevičs. Redkolēģijā: akadēmīks Mārtiņš Beķers, akadēmīks Juris Ekmanis, LZA goda loceklis Jānis Graudonis, doc. Elmars Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars Martinsons. Redakcija: Rīga, Akadēmijas laukumā 1. Tālr. 7212706.

30. Microsoft operating system/2 programmer's reference. — Redmond, 1989.
31. Roden, Martin S. Digital communication systems design. — Englewood Cliffs, 1988.
32. Beizer, Boris. Personal computer quality. — New York, 1986.
33. Rao, Gopal K. Multilevel interconnect technology. — New York, 1993.
34. Stallings, William. Local networks. — 3. ed. — New York, 1990.
35. Etter, D. M. Structured FORTRAN 77 for engineers and scientists. — 2. ed. — Menlo Park, 1987.
36. Killen, Michael. SAA and Unix: IBM's open system strategy. — New York, 1992.
37. Struble, George. Assembler language programming. — 3. ed. — Reading, 1984.
38. Piroux, M. Chimie organique dynamique. — Bruxelles, 1991.
39. Wolverton, Van. Aufbaukurs MS-DOS. — 2. Aufl. — Redmond, 1990.
40. Miles, Rosalind. The women's history of the world. — New York, 1989.
41. Letwin, Gordon. Inside OS/2. — New York, 1988.
42. Herbert, H. P. User defined functions unter dBase IV. — Braunschweig, 1990.
43. Douglas, Holger. StarWriter 5. O. — Braunschweig, 1991.
44. Soucie, Ralph. Microsoft Excel Schrift für Schrift. — Redmond, 1990.
45. Edelhart, Mike. Novell NetWare Power Tools. — 3. Aufl. — Düsseldorf, 1992.
46. Supercomputers. — Maidenhead, 1979.
47. Walker, G. Online retrieval. — Englewood, 1993.
48. Physics experiments using PCs. — Berlin, 1993.
49. Advances in heterocyclic chemistry. — San Diego, 1993.
50. Lazar-Pawlowska, I'a. Efika — Wroclaw, 1992.
51. Bujak, Adam. W ogrodach Watykanu i Gastel Gandolfo. — Warszawa, 1990.
52. Madron, Thomas William. Peer-to-peer LANs: Networking Two to Ten PCs. — New York, 1993.
53. Ibbett, Ronald N. The architecture of high performance computers. — London, 1982.
54. International transfers of national DARC records. — London, 1987.
55. Levesque, John M. A guidebook to Fortran on supercomputers. — San Diego, 1989.
56. Sellers, F. F. Error detecting logic for digital computers. — New York, 1968.
57. Russland. — Frankfurt am Main, 1973.

skolu un augstskolu matemātiskās analīzes kursa saturā un metodēs» pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. habil. paed., prof. J. Mencis, Dr. habil. paed., prof. G. Rudzītis, Dr. math., doc. A. Grīcāns.

Ar promocijas darbu var iepazīties DPU zinātniskajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 6. jūnijā plkst. 14.00 DPU promocijas padomes pedagoģijas nozarē, mācīšanas metodikas apakšnozāre atklātajā sēdē Daugavpilī, Vienības ielā 13, 424. auditorijā

ELFRĪDA KRASTIŅA

aizstāvēs zinātnisko darbu kopu par tēmu «Mācību satura un metožu individualizācija matemātikā pamatskolā» pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: Dr. habil. paed., prof. A. Karule, Dr. habil. paed., prof. J. Mencis, Dr. habil. paed., prof. G. Rudzītis.

Ar promocijas darbu var iepazīties DPU zinātniskajā bibliotēkā.

* * *

1996. gada 12. jūnijā plkst. 10.30 RTU enerģētikas un elektrotehnikas nozares habilitācijas padome H-05 atklātā sēdē (Rīgā, Kronvalda bulv. 1, aktu zālē) Enerģētikas institūta docente

Dr. sc. ing. DAGNIJA BLUMBERGA

aizstāvēs zinātnisko darbu kopu par tēmu «Savstarpejīgās saistītie energoefektivitātes inženierītehniskie, ekoloģiskie, ekonomiskie un menedžmenta uzdevumi» inženierzinātnu habilitētā doktora grāda iegūšanai